

Eelviimane pühapäev kirikusaastas
Jr. 8,4-7

Sissejuhatuseks vt. H. Ockert, Piibliõpetus, lk. 71-73.

Jeremija raamatu pt.-d 8-10 koosnevad prohveti üksikutest ütlustest, mis on kokku kirjutatud ilma kindla plaanita ja sisulise seoseta. Ilmselt on seda teinud keegi hilisem Jeremija materjalide koguja (nii arvab G. v. Rad). Raske on isegi piiride tõmbamine algsete lausete või lõigukeste vahele. Näiteks jääb s. 4 mulje, et perikoobis kõneleb Jumal. Kuid s. 6a ja 7b võib pidada ennemini prohveti enese kurtmiseks rahva elu üle. Materjali korraldaja on Jumala sõna ("Nõnda ütleb ISSAND") ühendanud vahetult prohvet kaeblemisega. Prohveti hinnang kõlab tekstis Jumala sõnana.

Teadlased (G. v. Rad, Jakob Kroeker) paigutavad perikoo-
bi kuningas Joojakimi valitsemisaega (a.609-597 e.Kr.). Joojakim
tühistas usulised reformid, millega tema isa Joosija püüdis juhtida
rahva tagasi eksiradadelt ISSANDA kultuse juurde. Tagajärjeks
oli Jumala karistus: Babüloonia kuningas Nebukadnetsar vallutas
Jeruusalemma, röövib linna varad ja toimus esimene küüditamine.
597 e.Kr. Algas Paabeli vangipõlve raske aeg. Tõsi küll, Jooja-
kim suri kolm kuud varem. Jeruusalemma vallutamise ajal
valitses juba tema poeg Joojakin.

Eksegees

S. 4-5.

Siin tuuakse kaks näidet selle kohta, kuidas inimesed
tavaliselt ikka toimivad. Kes on komistanud ja kukkunud, tõuseb
jälle üles. Kes on eksinud ja lahkunud õigelt rajalt, tuleb sinna
jälle tagasi. Jumalarahvas aga, kelle sünonüümiks on Jeruusa-
lemm, jääbki ISSANDAST lahku, hoiab kinni pettusest ja

keeldub pöördumast. Siin on juttu pettusest mitte äriasjus, vaid
usuasjus, seega siis Baali kummardamisest. S. 5a on üks nendest
viiest küsimusest Jeremija raamatus (2,14.31; 8,5.22; 49,1),
millele ei oodatagi vastust. Nende küsimustega avaldatakse
lihtsalt imestust ja nõrdimust. Iisraeli käitumine on mõistuse-
vastane. Jumalarahvas ei arvesta üldse rasket olukorda, milles ta
viibib.

S. 6.

Jumal on jälginud seda rahvast tähelepanelikult juba
pikemat aega ja teinud seda armastava südamega, oodates
patukahetsemist. Seda aga ei ole. Jumal on kuulnud sõnu, mis
pole nende olukorras õiged. Nad ei räägi (ega tee) mis vaja. Mitte
keegi ei kahetse, mitte keegi ei ole oma kurjuse pärast ahastuses ja
ei ütle: "Mis ma ometi olen teinud!" Jumalast eemaldumisel pole
nad peatunud, vaid kihutavad tuhatnelja edasi nagu hobune
lahingumõllus (Ii. 39,21; Jr.2,23). Heebrea verb, mida siin
kasutatakse meeletult galopeeriva hobuse kohta, tähendas algselt
kõrgustikult alla tormavat vett. Deemonlik jõud kisub rahvast
Jumalast üha kaugemale. Patu käsk viib neid eemale Jumala käsu
täitmisest (Ro.7,14 jj.).

S. 7.

Antiikajal nähti lindude rändeinstinkti Jumalast kehtesta-
tud salapäraselt korda. Need Jumala loomingu hulka kuuluvad
tiivulised olendid on küll ilma mõistusega, kuid teavad ometi
igaüks neile "seatud" aega, millal tuleb lennata talvitumisaladele,
millal tagasi pesitsemispaikadesse. Tekstis mainitakse rändlindud-
est toonekurge, turteltuvi, pääsukest ja rästast. Kirjastuse o/ü
"Loodus" Suures Piiblis viimast ei leidu. Vanas piiblitõlkes on
rästa asemel kurg, kuid mõned teadlased kahtlevad, kas algtek-
stis on ikka mõeldud kurge (sookurges).

Märkus. Rändlinnud. a) Toonekurg. Palestiinast
rändavad igal kevadel suurte parvedena läbi nii valged kui
ka mustad toonekured, kui nad on teel oma talvitumispaik-
gust Araabias ning Aafrikas põhjapoolsematele pesitsusalala-

dele. Toonekurgede toiduks on väiksemad loomad nagu ussid, kalad, hiired, tõugud ja putukad. Sellised suured pika nokaga ja pikkade jalgadega linnud köitsid Jeremija ajal inimeste tähelepanu ja teevad seda praegugi - ka meil Eestis.

b) Turteltuvid moodustavad ühe perekonna tuviliste hulgas. Tuvidest räägitakse Piiblis väga palju. Tuvisid kasvatati taludes kodulindudena ja tarvitati toiduks. Tuvi oli ainus lind, mis kõlbas ohvrialtarile (1. Mo. 15,9). Vaesed inimesed ohverdasid Jumalale lamba või kitse asemel kaks tuvi (3. Mo. 5,7; 12,8). Ka Jeesuse sündimise korral toodi selline vaeste-ohver (Lk.2,24). Peale kodutuvide elas Palestiinas mitmeid looduslikke tuviliike, kellest Piiblis mainitakse kõige sagedamini turteltuvi. Mõned tuviliigid elasid Palestiinas aastaringelt, teised ainult talvitusid siin. Viimastest räägitaksegi perikoobis.

c) Pääsuke. Palestiinas elutseb ja pesitseb mitmeid pääsukeseliike märtsikuust hilissügiseni. Tähelepanu köidab pääsukese kiire lend ja oskus takistustest graatsiliselt kõrvale põigata.

d) Paljud sookured talvituvad Palestiinas. Teistel andmetel lendavad sookured kevaditi suurte parvedena Palestiinast üle, et asuda põhja pool paiknevatele pesitsusalaadele (sügiseni lennutee viis neid Palestiinast ida poolt mööda).

e) Rästas kuulub värvuliste perekonda. Ta on rändlind, nagu kõik eelmisedki, keda siinkohal mainitud. Rästas toitub putukatest, limustest, ussikestest, marjadest ja seemnetest. Levilaks Euraasia.

Linnud tunnevad neile Jumalast antud looduseadusi ja pöörduvad ustavalt igal aastal oma pesitsusalaadele tagasi. Iisrael aga, kellele ISSAND erilisel viisil on (Siinail) ilmutanud oma seadust, seda tunda ei taha. Jääbki mõistatuseks, miks on see nii. Jumalast eemaldudes käitub rahvas resp. inimene loomuvastasel. Ka Jeesus pani imeks oma kaasaja uskmatust (Mk.

6,6).

Perikoobi sisuks pole mitte manitsus (parenees), vaid kurtmine rahva üha jatkuva Jumalast ärapäordumise üle.

Mõtisklusi

Perikoopi võime vaadelda kui poeesia pärlit: kaebelaulu (s. 5 j.) ümbritseb piltlikest tarkussõnadest raam (s. 4.7).

Prohvetlik analüüs Jeremija raamatus käsitab rahva elus mitte ainult selle religioosset külge, vaid ka poliitilisi ja sotsiaalseid nähteid.

ISSANDA seaduse asemel tahab väike Juuda valida elu aluseks sünkretistliku vagaduse (Jr. 7,16 jj.). Jumala asemel lähtutakse poliitiliste küsimuste lahendamisel suurriikide vastuoludest (pärast Assüüria langemist Babüloonia vastuolu Egiptusega - Jr. 2,36). Sotsiaalse õigluse kehtestamise asemel tahetakse ära elada vaeste ja kaitsetute arvel (Jr. 7,5 j.).

Üks tänapäeva sünkretismi ilminguid on see, et kristlikus Läänemaailmas kummardatakse Jumala kõrval mammonat. Taotletakse majanduslikku küllust iga hinna eest. Heaolu on muutunud Moolokiks, kellele ohverdame lapsed ja lapselapsed. Looduse saastamise kujul elame järgmiste põlvkondade arvel.

"Nad hoiavad pettustest kinni." Ilmselt mõeldakse siin baalide austamisest.

S. 7 räägib prohvet inimesesse programmeeritud jumalatunnetusest, mida võrreldakse lindude rändamisinstinktiga. Paraku see Iisraeli puhul ei toimi. Sama häda on praegu ka meie rahvaga.

Perikoobi sõnadega noomiksime meelsasti jumalatut maailma. Tekst on aga antud aluseks kogudusele peetavale jutlusele. Siin rebitakse meie "vagaduselt" mask ja näidatakse maailmale, et just koguduseliikmed on loomuvastasel viisil eemaldunud Jumalast.

Jeremija kuulutuse tagajärjel ei muutu Iisraelis oluliselt mitte midagi. Rahvas tormab edasi nagu silmaklappidega hobune,

kes ei näe, mis teda ees ootab. Ees on aga Paabeli vangipõli.

Perikoop ei räägi sellest, et Jumala karistus tabab vastupanijat. Rahvas ise sooritab enda kallal vaimse suitsiidi.

Jutluseks

A

1. Oleme lapsest saadiks harjuma kuulma, et Jumal meid armastab. Ta on meie õndsuseks läkitanud siia ilma oma Poja Jeesuse Kristuse. Jumala armu pakutakse (absolutsiooni ja armulaua läbi) igal jumalateenistusel. "Tulge, sest kõik on juba valmis!" (Lk. 14,17 parall.).

2. See kõik on õige ja omal kohal ka tänase perikoobi puhul. Jeremija räägib mitte sellest, et Jumal oleks maha jätnud oma rahva, vaid et rahvas on jätnud Jumala. Armu pakkumisest pole kasu, kui inimesed ei tule seda vastu võtma.

3. Pärast Eesti iseseisvuse taastamist on paljud jälle meelasti kristlased. Neli-viis aastat tagasi kasvas koguduseliikmete arv 2-3 korda. Kõik ei taha käia kirikus ja arvavad, et üsna head ristiinimesed võivad nad olla ka ilma selleta. Ka Jeremija ei tõmba piiri usklike ja uskmatute vahele mitte kultusenõuete täitmise (ohverdamise), vaid Jumala tahte järgimise alusel. Häda pole selles, et me ei käi kirikus, vaid mujal: meid juhivad tegelikus elus meie eneste isekad ihad. Kui jutluse kuulajad meenutavad ausalt oma elu, siis leiavad nad sealt aegu ja sündmusi, kus nad eemaldasid Jumalast. Küsimuseks on, kas see jääbki nii.

4. Jeremija toon näiteid igapäevasest elust. Kes libastunud ja kukkunud, ei jää ju porisse lamama, vaid tõuseb otsekohe jälle püsti. Kes on ära eksinud (metsarajal või võõra linna tänavatel) püüab tagasi jõuda õigele teele. Miks meie usuasjus ja oma kõlbelises elus nõnda ei talita? Pärast langemist ja õigelt elurajalt kõrvale eksimist teeme näo, nagu oleks kõik korras ja eemal-

dume Jumalast üha enam.

5. Looduses me ümber kehtivad Looja poolt antud seadused. Rändlinnud teavad oma lennuteid ja pesitsemisaegu. Inimene aga on langenud ühe võõra sunni alla ega täida enam Jumala seadust.

6. Inimesed põhjendavad (kui nad seda üldse teevad) oma patust käitumist mitmesuguste teooriatega ("Mina olen ateist!") ja võivad tunda oma uutest "elualustest" isegi heameelt, sest need aitavad vabandada lubamatut käitumist. Näiteks on öeldud hoorusepattude korral, et 6. käsk ei lase inimesel tunda elust rõõmu ja tuleb seepärast heita kõrvale. "Nad ei räägi õigust," ütleb prohvet. Patustaja tormab meeletult ringi nagu vanasti sõjahobune lahingumõllus, tallates jalge alla elu tõelisi väärtusi (perekond, lapsed) ja kaugenedes Jumalast galopeerides. Nii "hoitakse kinni pettusest". Näiteid võiks tuua peale 6. käsu rikkumise veel mitmetelt muudelt aladelt.

7. Punase joonena käib läbi perikoobi Jumala südamevalu oma rahva pärast. Kõigest hoolimata jääb see rahvas jumalarahvaks. Jumal ei ole lõpetanud katseid teda hädast välja aidata. - Meie kogudus jääb kõigist vigadest hoolimata Kristuse koguduseks, kelle eest ta oma vere on valanud. Issand tahab iga üksikut koguduseliiget aidata tagasi Jumala tahte täitmise teele.

8. Hakkame lähenema kirikuaasta lõpule. Nii läheneme üha ka oma eluõhtule ja terve maailma lõpusündmusele. Ei tohi tõrkuda pöördumast, kuni kestab veel armuaeg.

B

Moto: "Pange tähele taeva linde!" (Mt. 6,26).

Teema: Jumalarahvas Jeremija ajal ja praegu.

I Diagnoos. Perikoobis prohvet ei manitse rahvast ega ähvarda neid Jumala kohtuga. Ta käitub nagu arst ja paneb rahva usulisele haigusele õige diagnoosi. Kõige hullem pole mitte tõbi

ise. Patsiendi võib tappa see, et ta ei tahagi hakata ennast ravima. Tal on luulumõtted. Tema arvates on kõik korras.

II Raviprotseduur on kolmeosaline, koosneb kolmest tsüklist.

1) Esmalt pöörduakse patsiendi mõistuse poole ja püütakse talle sisendada enda ravimist kui kõige loomulikumat asja. Seda tehakse kahe näite abil. a) Komistanud ja maha kukkunud inimene tõuseb jälle üles. b) Eksinu tuleb tagasi õigele teele. Mõlemad on aabitsatõed. Rahvas viiakse elutarkust õppima mitte ülikooli auditooriumi, vaid algkooli esimesse klassi.

2) Püütakse mõjustada armastusega haige tundeelu, mõjuda psüühikale. Kõigeväeline Jumal küsib hellalt tõrksa inimlapse käest: "Miks?" (s. 5a - selline küsimus esineb Jeremija raamatus 16 korda). Inimene peab kogema: mind armastatakse! Arst ei pane ükskõikselt rasket diagnoosi, pedagoog külmalt puudulikku hinnet. Jumala isasüda valutab inimese pärast. Jumala armastus püüab rahvast provotseerida õiges suunas tegutsema. Jumal ütleb isegi ette patutunnistuse sõnad: "Mis ma olen teinud!" Rahvale on vaja seda ainult korrata.

3) Haigele antakse kaasa ravim: õpetus valmide kujul. Valmid jäävad hästi meelde. a) Üks valm räägib sõjahobusest. Hobune koos vankriga oli vanas Iisraelis lahingurelvastuse sünonüümiks (vrdl. 2.Mo.15,3; Jo. 11,4; 1.Ku. 20,1; 2. Ku.6,17; 2. Aj. 1,16 jt.). Lahinguväljal tuhatnelja ringi kihutava hobuse liikumist pole võimalik juhtida. b) Teises valmis räägitakse rändlindudest, kes liiguvad oma talvitus- või pesitsusaladele Loojast neile antud instinkti järgi ja teavad, millal seda teha. Massiivsele loomale on vastandatud lind, teiste hulgas ka väike, kuid kiire ja graatsiline pääsuke. Hobune tormab lahinguväljal uisapäisa. Nii ka inimene patuste kirgede möllus. Lind lendab temasse sisendatud seaduste järgi. Sellise elulaadi juurde kutsub Jumal ka oma rahvast.

III Tulemus. Paraku seda pole. Patsient ei võtnud arsti soovitusi omaks. Rahvas ei pöördunud tagasi ISSANDA seaduse

juurde (s. 7 lõpp). Kogudus ei taha elada Jumalast seatud korra järgi. Tekstis on ISSANDA seadusele vastandatud baalide "pettus" (s. 5b). Rahvas jääb rahule valeprohvet Hananja jutuga (isegi pärast Jumala karistust Paabeli vangipõlve alguse kujul on see nii): "Häda pole midagi kahe aasta pärast on Paabeli vangid ja Jeruusalemmast riisutud varad siin jälle tagasi" (Jr. 28,1 jj.). Tänapäeva tingimustes tähendaks selline jutt lootuse panemist "odavale armule" ja pattude andeksandmist ilma meelega paranduse- ta.

IV Lõpp. Ei tohi tõrkuda pöördumast. Kirikuaasta lähenev lõpp hoiatab: armuaeg saab käest otsa.

Laulud (KLPR)

179,1-2

172,1-5

217,1-3

4

169,1-3

179,3